

GAZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZİ

JOURNAL OF EDUCATION SCIENCES

İngilizce Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri: Amasya İli Örneği

Muhammet YILMAZ^a, Hacer ERMIŞ YILMAZ^b

Yüklenme: 19.05.2023 Kabul: 29.03.2024

Yayınlanma: 31.03.2024

DOI: 10.30855/gjes.2024.10.01.002

Anahtar Kelimeler:

Kaynaştırma eğitimi,
İngilizce öğretmeni,
Amasya

Keywords:

Mainstreaming education,
English teacher,
Amasya

Yazar Bilgileri:

a. Amasya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Amasya, Türkiye
Orcid:

[0000-0002-7285-7121](https://orcid.org/0000-0002-7285-7121)

muhammetinpostasi@gmail.com
Sorumlu Yazar

b. Amasya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Amasya, Türkiye
Orcid:

[0000-0002-7498-9910](https://orcid.org/0000-0002-7498-9910)

hacerermis@hotmail.com

ÖZET

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitim tanısı alan ve akranları ile birlikte öğrenim gören öğrenciler için uygulanır. Her tür ve kademedeki eğitim kurumlarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına rastlanmaktadır. Bu uygulama kapsamında eğitim alan öğrencilere, destek eğitim hizmeti ve özel eğitim kurumlarında da ayrıca eğitim verilebilmektedir. Kaynaştırma eğitimi, kaynaştırma öğrencisinin dersine giren öğretmen tarafından verilir. Ölçme ve değerlendirme faaliyetleri bu gruptaki her bir öğrenci için özel olarak hazırlanır. Bu durum öğretmene zaman ve uygulama açısından bazı zorlukları beraberinde getirmektedir. Öğretmenlerin bu süreci nasıl yönettikleri ve uygulamanın etkisinin belirlenmesi, kaynaştırma eğitimi uygulamaları hakkında derinlemesine bilgi edinilmesini sağlayacaktır. Bu sayede uygulamadaki aksaklıkların en aza indirilmesi ve başarılı yönlerinin yaygınlaştırılması sağlanabilir. Bu görüşten hareketle çalışmanın amacı, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Araştırma nitel araştırma desenleri arasında yer alan olgubilim deseni çerçevesinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu sekiz İngilizce öğretmeninden oluşmaktadır. Verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada İngilizce öğretmenlerinin lisans eğitimlerini yetersiz buldukları, bu konudaki yeterliliklerini artırmak için hizmet içi eğitimlere katıldıkları veya kişisel olarak bazı çalışmalar yaptıkları, derslerin uygulanmasında bireysel olarak plan hazırlamanın yanı sıra öğrenciye özel çalışmalar yaptıkları sonucu elde edilmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitimi sürecinde genel olarak sorun yaşanmadığı ancak velilerin yeterince bilgi sahibi olmadığı ve ilgisiz davrandıkları, uygulamayı zorlaştıran bazı sorunların yaşandığı yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu makalenin kısa formu, Bütünleştirici Eğitimde İyi Örnekler Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Yılmaz, M. ve Ermiş Yılmaz, H. (2024). İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri: Amasya ili örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 39-65.

DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2024.10.01.002>

The Opinions of English Teachers on Inclusion Education Practices: Amasya Province Example

ABSTRACT

Inclusive education is implemented for students who have received a special education diagnosis and learn alongside their peers. Inclusion education practices can be found in all types and levels of educational institutions. Within the scope of this application, students receiving education can be provided with support education services and additional education in special education institutions. Inclusion education is provided by the teacher who enters the inclusion student class. Assessment and evaluation activities are tailored for each student in this group. This situation brings some challenges for the teacher in terms of time and application. How teachers manage this process and determine the impact of the application will provide in-depth information about inclusion education practices. In this way, it is possible to minimize the shortcomings in the application and generalize the successful aspects. Based on this view, the study aims to reveal the opinions of English teachers with inclusion students in their classes on inclusion education practices. The research was designed within the framework of the phenomenology design, which is one of qualitative research. The study group consists of eight English teachers. Semi-structured interviews were conducted to collect data. The data were analyzed with descriptive analysis method. The study results showed that English teachers found their undergraduate education inadequate; they participated in in-service training or did some personal work to increase their competence; some prepared individual plans to implement the lessons and made special studies for the students. In addition, it was concluded that there were no problems in the mainstreaming education process in general, but parents were not sufficiently informed and disinterested, and there were some problems that made the implementation difficult.

GİRİŞ

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Türkiye’de uygulanan müfredatta yabancı dil olarak İngilizce, zorunlu dersler arasında yer almaktadır (MEB, 2021). İngilizce dersi öğretimi ilkokul ikinci sınıftan başlamakta olup bu uygulamaya 2013-2014 eğitim öğretim yılında geçilmiştir (Zeybek, 2015). İlkokul ikinci sınıfta başlayan İngilizce dersi, ortaokulda da devam etmekte olup (MEB, 2018a), okulun türüne bağlı olarak lise son sınıfa kadar devam edebilmektedir (MEB, 2018b). İngilizce dersi, İngilizce branş öğretmenleri tarafından verilir. Ders zorunlu eğitim içerisindeki tüm kademelerde yer alması sebebiyle İngilizce öğretmenleri her tür ve kademedeki öğrencilere ders verebilmektedirler.

Normal eğitim yapılan eğitim kurumlarında özel eğitim ihtiyacı bulunan öğrencilere akranlarıyla birlikte kaynaştırma eğitimi de yapılmaktadır (MEB, 2018c). Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler, normal eğitim yapılan sınıflarda yer almaları sebebiyle akranlarının aldığı İngilizce derslerinde sınıfta bulunmak durumundadırlar. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yabancı dil eğitimi yapılırken; öğrencinin yetersizlik durumu, kültürel özelliği ve dil faktörü gibi hususlara dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir (Ratleff, 1989). Buradan hareketle bu öğrencilere uygulanacak öğretim faaliyetlerinde bu hususlar göz önüne alınmalı ve öğretim faaliyetleri de öğrencilere uygun olarak yapılmalıdır. Halen uygulamada olan yönetmelikte, bu öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlanması gerektiği belirtilmektedir (MEB, 2018c). Aynı yönetmelikte, her tür ve kademedeki öğrenim gören özel eğitim öğrencilerinin akranlarıyla birlikte eğitim almaları gerektiğine yer verilmektedir. Ayrıca bu öğrencilere uygun eğitim ortamları hazırlanması ve başarının BEP’e göre değerlendirilmesi gerektiği de ifade edilmektedir.

Öğretim programlarının hazırlanması ve öğrenciye özgü öğrenme faaliyetleri düzenlenmesinde öğrenci seviyesi önemlidir (Ağaoğlu ve Bavlı, 2023). Kaynaştırma eğitiminin ön koşullarında ise öğrenci seviyesi kadar velilerin çocuğun kaynaştırma eğitimi almasına yönelik isteği de yer almaktadır (Topçuoğlu ve diğerleri, 2023). Öğrenci seviyesine uygun olarak planlanan ve aile isteği doğrultusunda yapılan kaynaştırma eğitiminde temel olarak, farklılıkları olan öğrencilerle gelişimi normal seyreden öğrencilerin aynı ortamda entegrasyonlarını sağlamak amaçlanmaktadır (Kniveton, 2004). Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin yabancı dil öğrenmelerindeki başarının anadildeki başarılarına bağlı olduğu belirtilmektedir (Krashen ve Biber, 1998). Daha önce anadil ile

okulda eğitim almış olan kaynaştırma öğrencilerinin okulda hiç eğitim almamış olan kaynaştırma öğrencilerinden daha hızlı yabancı dil öğrendiklerini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Collier ve Thomas, 1989). Bu sebeple öğretmenlerin ve ailelerin kaynaştırma eğitimi alan çocukların anadildeki yeterliliğini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapması gerekir, böylece öğrencinin anadilde yetkin hale gelmesi sağlanmalıdır (Wood, 2002). Anadil yetkinliğinin yanı sıra bu öğrencilere yapılacak eğitimlerde, öğrencinin geçmiş yaşantılarına ve öğrencinin içinde bulunduğu kültüre uygun öğretim araçları kullanılması gerektiği ifade edilmektedir (Claud, 1994).

Yabancı dil öğretiminde kaynaştırma eğitimi uygulamasının etkisini ortaya koyabilmek adına, öğretici konumunda olan İngilizce öğretmenlerinin görüşüne başvurulabilir. Bu bağlamda alanyazında yer alan çalışmalara bakıldığında, kaynaştırma eğitimine yönelik öğretmenlerin olumlu yönde görüşlerinin olduğu (Agran ve diğerleri, 1999; Scruggs ve Mastropieri, 1996; Van Reusen ve diğerleri, 2000) araştırmalarla birlikte öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin olumsuz yönde görüşlerini (Avramidis ve Norwich, 2002; Soodak ve diğerleri, 1998; Snyder, 1999; Şahbaz, 2007; 2008; Şahbaz ve Peker, 2008; Vaughn ve diğerleri, 1996; Zeybek, 2015) ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır.

Yabancı dil eğitiminde kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yönelik Türkiye’de yapılan araştırmalara alanyazında fazla rastlanmamaktadır. Lisansüstü tez çalışması olarak Elverici (2021) tarafından gelişimleri farklılık gösteren öğrencilere yapılan yabancı dil eğitimi, Kaya (2017) tarafından yabancı dil eğitiminde kaynaştırma eğitimi, Zeybek (2015) tarafından kaynaştırma eğitimi uygulamasına ilişkin öğretmenlerin görüş ve önerileri, Çulha (2011) tarafından zihinsel yetersizliği olan öğrencilere bireysel destek eğitimi konulu araştırmalara erişilmiştir. Makale çalışması olarak ise Koçbeker ve Saban (2005) tarafından yapılan otistik bir çocuğun yabancı dil öğrenimine yönelik örnek olay çalışmasına erişilmiştir.

İngilizce dersinde kaynaştırma eğitimini konu alan araştırmaların sınırlı olması, ulaşılan çalışmaların üzerinden beş yıldan fazla zaman geçmiş olması sahadaki güncel durumu değerlendirmek adına yeni araştırmaların yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda alanyazındaki bu boşluğu doldurmak, alanda çalışan öğretmen ve araştırmacılara yol göstermek ve yabancı dil öğretiminde kaynaştırma eğitimi açısından yer verilen güncel uygulamaları yansıtmak adına bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmanın amacı; sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan İngilizce

öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yönelik görüşlerini ortaya koymak olarak belirlenmiştir. Araştırma amacına uygun bir şekilde aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

1. İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi algısı nasıldır?
2. Kaynaştırma eğitimi konusunda İngilizce öğretmenleri yeterliliklerini nasıl açıklamaktadırlar?
3. İngilizce öğretmenleri kaynaştırma eğitimi deneyimlerine ilişkin görüşlerini nasıl açıklamaktadırlar?
4. Kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik İngilizce öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülen bu araştırma, olgubilim deseninde tasarlanmıştır. Nitel araştırma için doğal, yorumlayıcı veya alan araştırması gibi isimler de kullanılmaktadır (Baltacı, 2017). Özdemir (2010) nitel araştırmayı, toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek için geliştirilen bilgi üretme yollarından bir tanesi şeklinde ifade etmektedir. Olgubilim deseninde, insanların fark ettiği ancak derinlemesine bilgi sahibi olmadığı olgulara odaklanıldığı belirtilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin sınıflarında derse girdiği bilinmektedir. Ancak İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi süreci deneyimlerini ortaya koyan, alanda çalışanlara ışık tutacak araştırma sayısı sınırlıdır. Bu araştırmada yabancı dil öğretiminde kaynaştırma eğitimi olgusu ele alınmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubuna dahil edilecek katılımcılar araştırma desenine uygun olacak şekilde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; araştırma konusu ile ilgili belirlenmiş özellikleri karşılayan kişiler, olaylar, nesnelere veya durumlar seçilerek katılımcıların tespit edilmesidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2023). Katılımcılarda aranan ölçütler; İngilizce öğretmeni olması, devlet okullarında kadrolu olarak görev yapıyor olması ve kaynaştırma eğitimi deneyiminin olması şeklinde belirlenmiştir. Araştırma boyunca katılımcıların gizliliğine önem verilmiş olup katılımcıları belirtirken Ö1, Ö2, ..., Ö8 şeklinde kodlar kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1*Katılımcıların Demografik Özellikleri*

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	6	75
	Erkek	2	25
Yaş	35 yaş ve altı	4	50
	36- 40 yaş arası	2	25
	41 yaş ve üzeri	2	25
Mesleki Kıdem	10 yıl ve altı	4	50
	11-15 yıl	3	37.5
	16 yıl ve üzeri	1	12.5
Çalıştığı Okul Türü	İlkokul	1	12.5
	İlkokul+Ortaokul	1	12.5
	Ortaokul	4	50
	Lise	2	25
Eğitim Verdiği	1	3	37.5
Kaynaştırma Öğrencisi	2	3	37.5
Sayısı	3	1	12.5
	7	1	12.5

Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 2 (%25) öğretmenin erkek, 6 (%75) öğretmenin ise kadın olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralığı; 35 yaş ve altı aralığında 4 (%50), 36-40 yaş aralığında 2 (%25) ve 41-45 yaş aralığında 2 (%25) katılımcı şeklinde dağılım göstermektedir. Katılımcıların mesleki kıdem aralığı; 10 yıl ve altında mesleki kıdeme sahip 4 (%50), 11-15 yıl aralığında 3 (%37.5) ve 16 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip 1 (%12.5) katılımcı şeklinde dağılım göstermektedir. Çalıştığı okul türüne göre incelendiğinde ilkököl kademesinde çalışan 1 (%12.5), ilkököl + ortaokul kademesinde çalışan 1 (%12.5), ortaokul kademesinde çalışan 4 (%50) ve lise kademesinde çalışan 2 (%25) katılımcı şeklinde dağılım göstermektedir. Eğitim verdiği kaynaştırma öğrenci sayısına göre incelendiğinde; 3 (%37.5) katılımcının 1 kaynaştırma öğrencisine, 3 (%37.5) katılımcının 2 kaynaştırma öğrencisine, 1 (%12.5) katılımcının 3 kaynaştırma öğrencisine ve 1 (%12.5) katılımcının da 7 kaynaştırma öğrencisine eğitim verdiği görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Bu bağlamda araştırma verilerini toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, yapılmadan önce soruların önceden hazırlandığı ve görüşme sırasında katılımcının söylemlerine göre görüşmenin şekillendiği ifade edilir (Patton, 2010). Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşmeyi yürüten araştırmacının, soruların yerini değiştirme ve detaylı açıklamalar yapma olanağının olduğu da belirtilmektedir (Çepni, 2014).

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgilerini içeren sorular, ikinci bölümde ise araştırma sorularına uygun olarak katılımcı görüşlerini ortaya çıkaracağı düşünülen sorular yer almaktadır. Veri toplama aracını hazırlamadan önce alanyazında yer alan çalışmalar incelenmiş olup araştırmaya uygun kullanılacak veri toplama aracına rastlanmamıştır. Bu sebeple veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama aracı ve verilerin analizine ait geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ilgili başlık altında verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmacılar tarafından katılımcıların okulları ziyaret edilerek görüşmeler, okul ortamında ve uygun bir odada gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın gizliliği hakkında katılımcılar bilgilendirilmiştir ve katılımcılar tarafından "Gönüllü Katılım Formu" imzalanmıştır. Katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri adına görüşmeler sohbet havasında gerçekleştirilmiş olup ortalama 40 dakika sürmüştür. Görüşmelerde ses kaydı alınmamış olup yazıya aktarılmasında Microsoft 365 içeriklerinden Word uygulamasının dikte özelliğinden yararlanılmıştır. Uygulama, görüşmelerin yazıya dönüştürülmesinde araştırmacıya kolaylık sağlamıştır. Uygulamanın hatalı yazımları araştırmacı tarafından düzeltilmiştir. Görüşme sonrası kayıtlar katılımcılarla paylaşılmış olup katılımcılara ekleme, düzeltme veya çıkarma imkânı sağlanmıştır.

Araştırmada elde edilen ham veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu yöntemde veriler temalar altında özetlenip yorumlanırken, katılımcı görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak adına doğrudan alıntılara yer verilir (Altunışık ve diğerleri, 2001). Analiz yöntemine uygun olacak şekilde araştırma sorularına uygun temalar belirlendikten sonra, veriler analiz edilerek kodlar çıkarılmıştır. Katılımcı formları iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Analiz sonrası elde edilen bilgiler tablolar halinde

özetlenmiştir. Tablolarda frekans değerleri ve katılımcılara ait kodlar yer almaktadır. Tablolar açıklandıktan sonra katılımcı görüşlerine doğrudan alıntılar şeklinde yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırma konusu, amacı ve soruları belirlendikten sonra alanyazında yer alan yakın zamanda yapılmış ve kaynaştırma eğitimini öğretmen görüşlerine göre araştıran çalışmalar incelenmiştir (Demir ve Usta, 2019; Deniz ve Çoban, 2019; Devocioğlu ve diğerleri, 2022; Ergin, 2022; Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır, 2019; Yılmaz ve Kurt, 2018). Kaynaştırma eğitiminin uygulamadaki durumunu belirlemek amacıyla ilgili yönetmelik incelenmiştir (MEB, 2018c). Geçmiş araştırmalar ve ilgili mevzuat göz önünde bulundurularak yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra bir İngilizce öğretmeni ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme sonrasında anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımı ile gerçekleştirilmiş çalışmaları bulunan iki akademisyenden görüşme soruları ile ilgili uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşü sonrasında forma son hali verilmiştir. Görüşme formunun son hali ile tekrar bir İngilizce öğretmeni ile pilot görüşme yapılmıştır. Tüm soruların katılımcı tarafından anlaşılır olduğuna karar verildikten sonra görüşme formu son halini almıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler tamamlandıktan sonra katılımcılardan kayıtları incelemesi istenmiştir. Görüşme kayıtlarına ilişkin katılımcılardan, görüşlerini tam yansıtmadığını düşündükleri kısımları belirlemek için ek görüş alınmıştır. Bazı kayıtlar katılımcı talebi doğrultusunda silinmiştir.

Veriler analiz edilmeden önce araştırma amacı ve soruları doğrultusunda tema ve alt temalar belirlenmiştir. Temalar ve alt temaların belirlenmesinde iki araştırmacı birlikte karar vermiştir. İki araştırmacı tarafından tüm görüşme formları farklı zamanlarda ve ortamlarda ayrı ayrı analiz edilmiştir. İki araştırmacı da analizini tamamladıktan sonra araştırmacılar bir araya gelerek oluşturulan kodlarla ilgili değerlendirmelerde bulunmuş ve kodlara nihai hali verilmiştir. Bu aşamada bazı kodların birleştirilmesi veya farklı temalar altına alınması söz konusu olmuştur. Kodların son halinin verilmesinde iki araştırmacının görüş birliğinde olmasına özen gösterilmiştir. Analizler tamamlandıktan sonra araştırmacılar dışında farklı bir araştırmacı tarafından kodların değerlendirilmesi istenmiştir. Dış araştırmacıdan gelen öneriler sonrasında analizler tamamlanmıştır. Bunlara ek olarak bulgular bölümünde doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu araştırma, Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 14.03.2023 tarih ve E-47613789-44-72271442 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinin analiz edilmesi sonrası elde edilen bulgular araştırma soruları sırasına göre verilmiştir. Bulgular tablo olarak özetlendikten sonra tablolar açıklanmış, doğrudan alıntılar verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada ilk olarak “İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi algısı nasıldır?” araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan oluşturulan kodlar önceden belirlenmiş olan “Kaynaştırma eğitimi algısı” teması altında toplanmış olup temaya bağlı 5 kod oluşturulmuştur. Katılımcıların kaynaştırma eğitimi algılarına yönelik görüşlerinin analizi Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi Algısı

Tema	Kod	Katılımcılar	f
	Bütünleştirme	Ö1, Ö5, Ö6	3
	Sosyalleşme	Ö2, Ö4, Ö5	3
Kaynaştırma Eğitimi	Örgün eğitime kazandırma	Ö3, Ö4, Ö7	3
	Öğrenme güçlüğü	Ö3	1
	Özelleştirilmiş koşullarda öğretim	Ö8	1

Tablo 2’de sunulan veriler incelendiğinde araştırma katılımcısı İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik; “Bütünleştirme”, “Sosyalleşme” ve “Örgün eğitime kazandırma” konularında algılarını belirten üçer katılımcı, “Öğrenme güçlüğü” ve “Özelleştirilmiş koşullarda öğretim” konularında görüş belirten birer katılımcı olduğu görülmektedir. Kodlarla ilgili bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Bireyselleştirilmiş eğitim programı ile özel ve normal çocukların eğitsel ve sosyal yönden bütünleştirilmesi çalışmalarıdır (Ö1).

Kaynaştırma eğitimi, bana göre özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin akranlarıyla sosyalleşmelerini hedefleyen bir yaklaşımdır. Gözlemlediğim tecrübeye göre özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciye akademik olarak katkısı beklenenden daha düşük, sosyal becerilerine kattığı olumlu değişim ise yüksektir (Ö3).

Öğrenme güçlüğü çeken bireylerin örgün eğitime kazandırılmasını ifade ediyor (Ö4).

Katılımcıların kaynaştırma eğitime yönelik algıları genel olarak değerlendirildiğinde; bütünleştirme, sosyalleşme, örgün eğitime kazandırma, öğrenme güçlüğü ve özelleştirilmiş koşullarda öğretim kavramları etrafında şekillendiği söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt amacında “Kaynaştırma eğitimi konusunda İngilizce öğretmenleri yeterliliklerini nasıl açıklamaktadırlar?” sorusuna cevap aranmıştır. Katılımcıların görüşlerini derinlemesine ortaya çıkarmak amacıyla görüşme esnasında “Konuyla ilgili lisans eğitiminizi değerlendiriniz.”, “Hizmet içi eğitimler açısından değerlendiriniz.”, “Kişisel gelişiminiz açısından yaptığınız planlamaları değerlendiriniz.”, “Kaynaştırma eğitimi konusunda genel olarak yeterliliğinizi değerlendiriniz.” şeklinde yönergeler verilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan oluşturulan kodlar önceden belirlenmiş olan “Öğretmen Yeterliliği” teması altında oluşturulan “Lisans Eğitimi”, “MEB Hizmetiçi Eğitim”, “Kişisel Gelişim” ve “Genel Yeterlilik Algısı” alt temalarında toplanmıştır. Bu bağlamda lisans eğitime yönelik 4, MEB hizmet içi eğitime yönelik 6, kişisel gelişime yönelik 6, genel yeterlilik algısına yönelik 2 kod ortaya çıkmıştır. Araştırma katılımcısı İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki yeterliklerine ilişkin görüşlerinin analizi Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Kaynaştırma Eğitimi Konusundaki Yeterliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar	f	
Öğretmen Yeterliliği	Lisans Eğitimi	Eğitim almadım.	Ö2, Ö3, Ö4, Ö8	4	
		Eğitim yeterli değildi.	Ö5, Ö6	2	
		Son sınıfta eğitim aldım.	Ö1	1	
		Aldığım eğitim yeterliydi.	Ö7	1	
		Seminer aldım.	Ö1, Ö8	2	
		Eğitim almadım.	Ö2, Ö3	2	
		MEB Hizmetiçi Eğitim	Eğitimler sayesinde öğrendim.	Ö4	1
		Hizmet İçi Eğitim	Eğitimler verimli hale getirilmeli.	Ö5	1
		Farkındalık açısından önemli ama yeterli değil.	Ö6	1	
		Eğitimler artırılmalı.	Ö7	1	

Tablo 3*Devam*

	Eğitilmeye katılıyorum.	Ö1, Ö4, Ö6, Ö7	4
	Makale okuyorum.	Ö1, Ö5	2
Kişisel	Kitap okuyorum.	Ö1	1
Gelişim	Kılavuza baktım.	Ö2	1
	Herhangi bir çalışma yapmadım.	Ö3	1
	Dijital platformları takip ediyorum.	Ö8	1
Genel	Yetersiz buluyorum.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6	5
Yeterlilik	Verimli olduğumu düşünüyorum.	Ö5, Ö7, Ö8	3
Algısı			

Tablo 3'te yer alan "Lisans Eğitimi" alt temasındaki veriler incelendiğinde; 'eğitim almadım' dört, 'eğitim yeterli değildi' iki, 'son sınıfta eğitim aldım ve aldığım eğitim yeterliydi' görüşlerinin birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Lisans eğitimi alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Lisans eğitimi süresince kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi verildiğini hatırlamıyorum (Ö8).

Kaynaştırma öğrencilerini geliştirmek için yeterli kadar eğitim verilmediğini düşünüyorum (Ö5).

Lisans eğitimimin son sınıfında pedagojik formasyon derslerimizde kaynaştırma eğitimi ile ilgili eğitimler aldım (Ö1).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik lisans eğitimlerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde; eğitim almayan veya aldığı eğitimi yeterli bulmayan öğretmenlerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 3'te yer alan "MEB Hizmet İçi Eğitim" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'seminer aldım' ve 'eğitim almadım' görüşlerinin ikişer; 'eğitimler sayesinde öğrendim', 'eğitimler verimli hale getirilmeli', 'farkındalık açısından önemli ama yeterli değil' ve 'eğitimler artırılmalı' şeklindeki görüşlerin birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. MEB hizmet içi eğitim alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Gerek uzaktan gerekse yüz yüze seminerlere katıldım ve faydalı oldu (Ö8).

Hizmet içi eğitimler daha verimli hale getirilebilir (Ö5).

Hizmet içi eğitimler, farkındalık kazanma bakımından faydalı ancak yeterli değil (Ö6).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik MEB Hizmet içi eğitim konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; hizmet içi eğitimlerin daha verimli, sayıca fazla ve cazip hale getirilmesi konusunda görüşlerin bulunduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra aldığı hizmet içi eğitimin faydalı olduğu veya herhangi bir eğitim almadığı yönünde katılımcı görüşleri de mevcuttur.

Tablo 3'te yer alan "Kişisel Gelişim" alt temasındaki veriler incelendiğinde; 'eğitime katılıyorum' dört, 'makale okuyorum' iki, 'kitap okuyorum', 'kılavuza baktım', 'herhangi bir çalışma yapmadım' ve 'dijital platformları takip ediyorum' görüşlerinin ise birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Kişisel gelişim alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Kişisel gelişim olarak eğitim öğretim alanındaki yenilikleri ve gelişmeleri takip etmeye çalışıyorum. Çeşitli kurslardan faydalanıyorum ve kazanımlarımın doğrudan olmasa da BEP öğrencilerine faydalı olduğuna inanıyorum... (Ö7).

Konuyla ilgili yayınları takip etmeye çalışıyorum (Ö7).

Çeşitli dijital platformları takip ederek bu konuda güncel kalmaya çalışıyorum (Ö8).

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik kişisel gelişim konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; kendilerini geliştirmek için çeşitli yollara başvuran katılımcıların sayıca fazla olduğu görülmektedir. Bu yöntemlerin başında da eğitim almak, yayın takip etmek, dijital platformları takip etmek ve kılavuzlardan yardım almak gelmektedir.

Tablo 3'te yer alan "Genel Yeterlilik Algısı" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'yetersiz buluyorum' ifadesinin beş, 'verimli olduğunu düşünüyorum' görüşünün ise üç katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Genel yeterlilik algısına ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Kendimi bu konuda oldukça yetersiz hissediyorum. Daha önce kaynaştırma öğrencim olmadığı için bu konuda bir eksiklik hissi de yaşamamıştım (Ö2).

Hazırlamış olduğum BEP planında yer alan aktiviteleri hem sınıfta hem de destek eğitim odasında öğrencilerime yaptırıyorum. Verimli bir şekilde kazanımları edindiğini düşünüyorum (Ö5).

İngilizce öğretmenlerinin genel yeterlilik algıları konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; kendini yetersiz bulan katılımcı sayısının yeterli bulan katılımcı sayısından fazla olduğu görülmektedir. Buradan hareketle İngilizce öğretmenlerinin yeterliliğini artırmaya dönük çalışmalar yapılması gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt amacında “İngilizce öğretmenleri kaynaştırma eğitimi deneyimlerine ilişkin görüşlerini nasıl açıklamaktadırlar?” sorusuna cevap aranmıştır. Katılımcıların görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla görüşme esnasında “Sınıfınızdaki öğrencilerin eğitim planını nasıl hazırlıyorsunuz?”, “Konu öğretiminde nelere dikkat ediyorsunuz?”, “Materyal kullanımı konusunda neler yapıyorsunuz?”, “Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler ile diğer öğrenciler arası ilişkiler nasıldır?”, “Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler ders işleyişinize nasıl etki etmektedir?”, “Kaynaştırma eğitiminin başarısı konusunda ne düşünüyorsunuz?”, “Okul yöneticileri ile ilişkileriniz açısından kaynaştırma eğitimi değerlendiriniz.”, “Velilerle olan ilişkiler açısından kaynaştırma eğitimi değerlendiriniz.” şeklinde yönergeler verilmiş veya sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan oluşturulan kodlar önceden belirlenmiş olan “Kaynaştırma Eğitimi Deneyimi” teması altında oluşturulan “Planlama ve Hazırlık”, “Konu Öğretimi”, “Materyal Kullanımı”, “Öğrenciler Arası İlişkiler”, “Öğrenciye Katkısı”, “Velilerle İlişki” alt temalarında toplanmıştır. Bu bağlamda planlama ve hazırlığa yönelik 5, konu öğretimine yönelik 3, materyal kullanımına yönelik 6, öğrenciler arası ilişkilere yönelik 5, öğrenciye katkısına yönelik 8, velilerle ilişkilere yönelik 4 kod ortaya çıkmıştır. Araştırma katılımcısı İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi deneyimlerine ilişkin görüşlerinin analizi Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi Deneyimlerine İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod	Katılımcılar	f
Kaynaştırma Eğitimi Deneyimi	Planlama ve Hazırlık	BEP hazırlıyorum.	Ö3, Ö4, Ö5, Ö8	4
		Eğitimsel ve sosyal kazanımlar belirliyorum.	Ö1	1
		Worksheetler hazırlıyorum.	Ö2	1
		Müfredata göre plan hazırlıyorum.	Ö7	1
		Plan yapmıyorum.	Ö6	1
Konu Öğretimi		Seviyeye uygun kazanımları veriyorum.	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8	6
		Onları dahil etmeye çalışıyorum.	Ö1	1
		Özel olarak zaman ayırıyorum.	Ö2	1

Tablo 4

Devam

Materyal Kullanımı	Boyama etkinlikleri	Ö1, Ö2, Ö6	3
	kullanıyorum.		
	Etkileşimli tahtadan	Ö5, Ö6, Ö7	3
	faydalaniyorum.		
	Görsel içeren çalışma kağıtları	Ö3, Ö4	2
	kullanıyorum.		
	Video izletiyorum.	Ö2	1
Kesme yapıştırma çalışmaları	yaptırıyorum.	Ö6	1
	Diğerlerinden farklı materyal	Ö8	1
	kullanmıyorum.		
Öğrenciler Arası İlişkiler	Dışlama söz konusu olmuyor.	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8	5
	Çatışmalar yaşanıyor.	Ö2	1
	Güzel ilişkiler kuruyorlar.	Ö4	1
	Sosyalleşme sıkıntısı	Ö5	1
	yaşanabiliyor.		
Sınıfa göre farklılık gösteriyor.	Ö6	1	
Öğrenciye Katkısı	Kişiyeye ve özür grubuna göre	Ö3, Ö5, Ö6	3
	değişiyor.		
	Pek katkısı olmuyor.	Ö2, Ö8	2
	Sorumluluk duyguları gelişiyor.	Ö1	1
	Cesaretleri artıyor.	Ö1	1
	Kendine güvenleri artıyor.	Ö1	1
	Sosyalleşmelerini sağlıyor.	Ö4	1
	Başarıya katkı sağlamıyor.	Ö4	1
Öğrenci, öğretmen ve veli iş	Ö7	1	
birliği olduğunda faydalı oluyor.			
Velilerle İlişkiler	Bilgi sahibi değiller,	Ö1, Ö6, Ö8	3
	yönlendirilmeleri gerekir.		
	İlgisizler/Okula bile	Ö3, Ö5, Ö7	3
	uğramıyorlar.		
Sürekli şikâyet oluyor ve veliler	Ö2	1	
arasında kalıyoruz.			
Çocuk sosyal ise akademik	Ö4	1	
başarısızlığı kabullenemiyorlar.			

Tablo 4'te yer alan "Planlama ve Hazırlık" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'BEP hazırlıyorum' dört, 'eğitimsel ve sosyal kazanımlar belirliyorum', 'worksheetler hazırlıyorum' ve 'müfredata göre plan hazırlıyorum' görüşlerinin birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Planlama ve Hazırlık alt temasına ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

Bakanlığın hazırlamış olduğu taslak plana göre, öğrencinin de ihtiyaçlarını dikkate alarak bireyselleştirilmiş plan hazırlıyorum (Ö5).

... Herhangi bir resmi BEP planı hazırlamadım. Ancak öğrencilerin sınıfta sıkılmamaları için ben ekstra olarak 5. sınıfta olan bu öğrencilerime ilkökul 2. sınıf konularından "Sayılar, Renkler, Hayvanlar, Meyveler vb." içerikli basit ve eğlenceli bazı worksheetler veriyorum (Ö2).

Eğitim planı konusunda titiz olmadığımı söyleyebilirim. ... Plandan ziyade ders akışının ön plana çıktığını söyleyebilirim (Ö6).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde planlama ve hazırlık kodlarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde; BEP hazırlama, eğitimsel ve sosyal kazanımlar belirleme, çalışma kâğıtları hazırlama ve müfredata göre plan hazırlama konusunda çalışmalar yaptıkları belirtilebilir. Bununla birlikte herhangi bir plan yapmayan öğretmenler de bulunmaktadır.

Tablo 4'te yer alan "Konu Öğretimi" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'Seviyeye uygun kazanımları veriyorum' altı, 'onları dahil etmeye çalışıyorum' ve 'özel olarak zaman ayırıyorum' görüşlerinin birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Konu öğretimine ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Öğrencinin seviyesini gözeterek daha sade bir dil ve daha fazla görsel materyal kullanıyorum (Ö4).

Bir konuyu sınıfın geneline göre öğretirken onları da derslere dahil etmeye dikkat ediyorum (Ö1).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde konuların öğretimi konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; seviyeye uygun kazanımları verme, kaynaştırma öğrencilerini konuya dahil etme ve özel olarak zaman ayırma şeklinde çalışmalarını yürüttükleri söylenebilir.

Tablo 4'te yer alan "Materyal Kullanımı" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'boyama etkinlikleri kullanıyorum' ve 'etkileşimli tahtadan faydalanıyorum' üçer, 'görsel içeren çalışma kâğıtları kullanıyorum' iki, 'video izletiyorum', 'kesme yapıştırma çalışmaları yaptırıyorum' ve 'diğerlerinden farklı materyal kullanmıyorum' görüşlerinin birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Materyal kullanımına ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

... etkileşimli tahtadan yararlanarak derslerimizi işliyorum (Ö5).

Diğer öğrencilerden farklı bir materyal kullanmıyorum (Fiziksel bir ihtiyacı yoksa) (Ö8).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde materyal kullanımı konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; öğretmenlerin boyama etkinliklerini, etkileşimli tahtayı, görsel içeren çalışma kağıtlarını, videoyu ve kesme yapıştırma çalışmalarını materyal olarak kullandıkları söylenebilir.

Tablo 4'te yer alan "Öğrenciler Arası İlişkiler" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'dışlama söz konusu olmuyor' beş katılımcı tarafından, 'çatışmalar yaşanıyor', 'güzel ilişkiler kuruyorlar', 'sosyalleşme sıkıntısı yaşanabiliyor' ve 'sınıfa göre farklılık gösteriyor' görüşlerinin birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Öğrenciler arası ilişkilere ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler ile diğer öğrenciler arası ilişkileri genellemek pek doğru olmaz diye düşünüyorum. Çünkü bazı sınıflarda çok sorun olabiliyorken bazı sınıflarda ise normal arkadaşlıktan öte tutumlar görebiliyoruz (Ö6).

Kaynaştırma öğrencimiz biraz daha içine kapanık bir yapıda diğer öğrencilere göre ancak herhangi bir dışlama söz konusu değil (Ö3).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde öğrenciler arası ilişkiler konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; kaynaştırma öğrencilerinin dışlanmasının söz konusu olmadığı yönündeki görüşlerin çoğunlukta olduğu ancak çatışma, sosyalleşme gibi sorunların yaşandığı ve bunların sınıfa göre farklılık gösteren durumlar olduğu belirtilebilir.

Tablo 4'te yer alan "Öğrenciye Katkısı" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'kişiyeye ve özür grubuna göre değişiyor pek katkısı olmuyor' görüşüne üç katılımcı, 'sorumluluk duyguları gelişiyor' görüşüne iki katılımcı, 'cesaretleri artıyor', 'kendine güvenleri artıyor', 'sosyalleşmelerini sağlıyor', 'başarıya katkı sağlamıyor' ve 'öğrenci, öğretmen ve veli iş birliği olduğunda faydalı oluyor' görüşlerine ise birer katılımcı tarafından ifadelerde bulunulduğu belirlenmiştir. Öğrenciye katkısına ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Kendine güven, takdir edilme, cesaret ve sorumluluk gibi sosyal değerleri gelişiyor (Ö1).

Öğrencilerin sosyalleşmeleri açısından başarılı buluyorum ancak akademik açıdan çok da yeterli olduğunu düşünmüyorum (Ö4).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminin öğrenciye katkısı konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; 'pek katkısı olmuyor', 'sorumluluk duyguları geliyor', 'cesaretleri artıyor', 'kendine güvenleri artıyor', 'sosyalleşmelerini sağlıyor', 'başarıya katkı sağlamıyor', 'öğrenci, öğretmen ve veli iş birliği olduğunda faydalı oluyor' şeklinde görüşlerin varlığından söz edilebilir.

Tablo 4'te yer alan "Velilerle İlişkiler" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'bilgi sahibi değil', 'yönlendirilmeleri gerekir ve ilgisizler/okula bile uğramıyorlar' görüşlerinin üçer katılımcı, 'sürekli şikâyet oluyor ve veliler arasında kalıyoruz' ve 'çocuk sosyal ise akademik başarısızlığı kabullenemiyorlar' görüşlerinin ise birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Velilerle ilişkilere yönelik bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Veli iyi yönlendirilir ve veliye iyi rehberlik yapılırsa veli ve çocuk sağlıklı bir eğitim hayatı geçirebilir (Ö8).

Kaynaştırma eğitimle alakalı bilgi ve eğitimin velilere de aktarılması gerektiğini düşünüyorum. Zira velilerinin okula gelip çocuklarının durumlarını sorduklarını hiç görmedim (Ö3).

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde velilerle olan ilişkiler konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; velilerin yeterince bilgi sahibi olmadığı ve ilgisiz oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sebeple velilerin de bu konuda desteğe ihtiyacı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın dördüncü alt amacında "Kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik İngilizce öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Katılımcıların görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla görüşme esnasında "Ne tür sorunlar yaşadığınızı düşünüyorsunuz?", "Yaşanan sorunların çözümü için neler yapılabilir?" alt soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplardan oluşturulan kodlar önceden belirlenmiş olan "Sorunlar" ve "Çözüm Önerileri" teması altında toplanmıştır. Bu bağlamda sorunlara yönelik 5, çözüm önerilerine yönelik 11 kod ortaya çıkmıştır. Araştırma katılımcısı İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi uygulamasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin analizi Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

Katılımcıların Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Sorunlar	Sınıfların kalabalık olması başarıyı engelliyor.	Ö1, Ö4, Ö6, Ö7	4
	Aileler uygulamayı anlayamıyor, sorun yaşıyor.	Ö1, Ö2, Ö7	3
	Müfredatın yoğun olması bu çocuklara zaman bırakmıyor.	Ö4, Ö7	2
	Öğretmen yetersiz kalıyor.	Ö5, Ö6	2
	Özel eğitim sınıfını istemiyorlar.	Ö2	1
	Akran zorbalığı yaşanabiliyor.	Ö3	1
	Çocuklar duygusal olarak zarar görüyor.	Ö2	1
	Diğer öğrencilere durumu anlatmak zor oluyor.	Ö8	1
Çözüm Önerileri	Normal öğrencilerin bu öğrencileri anlamaları sağlanmalı.	Ö1, Ö3, Ö8	3
	Öğretmenler eğitilmeli.	Ö2, Ö4, Ö5	3
	Yöneticiler eğitilmeli.	Ö2, Ö4	2
	Veliler bilinçlendirilmeli.	Ö4	1
	Velilere psikososyal destek sağlanmalı.	Ö2	1
	İncelemeler titizlikle yapılmalı, her kaynaştırma öğrencisine aynı yaklaşım uygulanmamalı.	Ö2	1
	Veli iş birliği artırılmalı.	Ö4	1
	Okullarda BEP birimi dışında takip sistem kurulmalı.	Ö4	1
	Her okulda rehber öğretmen bulunmalı.	Ö6	1
	Öğrenciler sınıflara eşit dağıtılmalı.	Ö6	1
Okullar ve rehabilitasyon merkezleri arasında iş birliği sağlanmalı.	Ö7	1	

Tablo 5'te yer alan "Sorunlar" alt temasındaki veriler incelendiğinde; 'sınıfların kalabalık olması başarıyı engelliyor' görüşünün dört katılımcı, 'aileler uygulamayı anlayamıyor', 'sorun yaşıyor' görüşlerinin üç katılımcı, 'müfredatın yoğun olması bu çocuklara zaman bırakmıyor' ve 'öğretmen yetersiz kalıyor' görüşlerinin ikişer katılımcı, 'özel eğitim sınıfını istemiyorlar', 'akran zorbalığı yaşanabiliyor' ve 'çocuklar duygusal olarak zarar görüyor' görüşlerinin ise birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Sorunlara ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Sınıf başına kaynaştırma öğrencisi sayısı, kaynaştırma eğitimine yönelik kaynak sorunları, veli ve öğretmen eğitimindeki eksiklikler temel sorunları oluşturuyor diye düşünüyorum (Ö6).

Özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin yaşanan sorunu anlayamamaları, sınıf mevcutların kalabalıklığı başlıca sorunlardandır (Ö1).

İngilizce öğretmenlerinin sorunlar konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde sınıfların kalabalık olması, ailelerin uygulamayı anlamaması, müfredatın yoğun olması, öğretmenin yetersiz kalması, özel eğitim sınıfının istenmemesi, akran zorbalığı yaşanması ve çocukların duygusal olarak zarar görmesi şeklinde sorunlar yaşandığı söylenebilir.

Tablo 5'te yer alan "Çözüm Önerileri" alt temasındaki veriler incelendiğinde 'normal öğrencilerin bu öğrencileri anlamaları sağlanmalı' ve 'öğretmenler eğitilmeli' görüşlerine üçer katılımcı, 'yöneticiler eğitilmeli' görüşünün iki katılımcı, 'veliler bilinçlendirilmeli', 'velilere psikososyal destek sağlanmalı', 'incelemeler titizlikle yapılmalı', 'her kaynaştırma öğrencisine aynı yaklaşım uygulanmamalı', 'veli iş birliği artırılmalı', 'okullarda BEP birimi dışında takip sistem kurulmalı', 'her okulda rehber öğretmen bulunmalı', 'öğrenciler sınıflara eşit dağıtılmalı' ve 'okullar ile rehabilitasyon merkezleri arasında iş birliği sağlanmalı' görüşlerinin ise birer katılımcı tarafından ifade edildiği görülmektedir. Çözüm önerilerine ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Rehabilitasyon merkezleri okullarla iş birliği yapabilir (Ö7)

Farklılıklara yaklaşımın nasıl olması gerektiği ilkokuldan itibaren öğrencilere öğretilmeli. Sınıf içinden başlayarak tüm okulda birbirini kabul eden, yardımlaşan, hor görmeyen, yarıştan çok birlikte çalışmaya özendirilen bireyler yetiştirilerek dezavantajlı bireyleri de okul atmosferinin içine kazandırabiliriz (Ö3).

İngilizce öğretmenlerinin çözüm önerileri konusundaki görüşleri değerlendirildiğinde; normal öğrencilerin özel öğrencileri anlamalarını sağlayacak çalışmaların yapılması, öğretmen ve yönetici eğitimlerinin yapılması, velilerin bilinçlendirilmesi ve psikososyal destek sağlanması, incelemelerin titizlikle yapılması, veli iş birliğinin artırılması, okullarda BEP birimi dışında takip sistemi kurulması, okullarda rehber öğretmen bulunması, öğrencilerin sınıflara eşit dağıtılması ve okullar ile rehabilitasyon merkezleri arasında iş birliği sağlanmasının konuyla ilgili daha iyi sonuçlar elde etmeye katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, Amasya'da görev yapan sekiz İngilizce öğretmeni ile yarı

yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin analizi sonrasında elde edilen sonuçlar, benzer araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırmada katılımcı görüşlerinden hareketle İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi algısının; 'bütünleştirme, sosyalleşme, örgün eğitime kazandırma, öğrenme gücü ve özelleştirilmiş koşullarda öğretim' kavramları etrafında şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç katılımcıların kaynaştırma eğitimini olumlu kavramlarla ifade ettiği şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında kaynaştırma eğitimi ile ilgili farklı branşlardaki öğretmenlerle yapılmış ve araştırmasonucunu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Anılan ve Kayacan, 2015; Çankaya, 2010; Demir ve Usta, 2019; Gülyüz, 2014; Gülyüz ve Özdemir, 2015). Zaten kaynaştırma eğitimi Friend (2006) tarafından da ifade edildiği gibi özel eğitime muhtaç çocuklara sunulan ve vazgeçilmeyecek bir eğitim hizmetidir. Buna karşın öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine bakışlarının olumsuz yönde olduğunu ortaya koyan araştırmalara da rastlanmaktadır (Aküzüm ve Akbulut, 2021; Gidlund, 2018). Öğretmenler bu konuda yeterince eğitim desteği görmedikleri içinolumsuz tutum geliştirmiş olabilecekleri ifade edilmektedir (Avramidis ve Norwich, 2002).

Araştırma katılımcılarının genelinin lisans eğitiminde kaynaştırma uygulamalarına yönelik herhangi bir eğitim almadığı veya eğitim alanların da aldığı eğitimi yeterli bulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Kurt (2018) okul öncesi öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada öğretmenlerin tamamının lisans eğitiminde özel eğitim dersleri aldıklarını, Ergin (2022) tarafından yapılan çalışmada ise beden eğitimi öğretmenlerinin lisans eğitimi süresince konuyla ilgili aldıkları eğitimleri yeterli bulmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar lisans eğitimlerinde kaynaştırma eğitiminin istenen düzeyde olmadığına işaret etmektedir.

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda kendilerini geliştirmek amacıyla hizmetiçi eğitimlere katıldıkları, bu eğitimlerin sayısının ve niteliğinin artırılması gerektiği yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Hizmet içi eğitimlerin yanı sıra İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusunda kişisel gelişim olarak eğitimler almak, alandaki yayınları takip etmek, konu ile ilgili kılavuzları incelemek ve dijital platformlardan faydalanmak gibi çalışmalar yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kaynaştırma eğitimi konusunda hizmet içi eğitimlerin artırılması gerektiği Deniz ve Çoban (2019), Ergin (2022) ile Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır (2019) tarafından yapılan araştırmalarda da vurgulanmıştır. Alanyazındaki araştırmalar ile birliktebu araştırma sonucu İngilizce öğretmenlerinin

kaynaştırma eğitimi konusunda genel olarak kendilerini yetersiz bulduklarını ortaya koymuştur.

Kaynaştırma eğitimi deneyimine yönelik görüşlerden hareketle İngilizce öğretmenlerinin; BEP hazırlama, eğitimsel ve sosyal veya seviyeye uygun kazanımları verme, çalışma kağıtları kullanma, özel zaman ayırma, boyama etkinlikleri yapma, etkileşimli tahta kullanma, video izleme ve kesme yapıştırma yapma gibi faaliyetlerle öğretim etkinliklerini sürdürdükleri söylenebilir. Öğretmenlerin yaptığı bu çalışmalar, Smith ve diğerleri (2006) tarafından işaret edilen, öğrenciye özgü içerik hazırlanması görüşüne uygun, çalışmalar yapıldığını göstermektedir. Bunların dışında bu öğrencilere farklı herhangi bir çalışma yapılmadığına dair de öğretmen görüşleri bulunmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin BEP'e göre yapılması (MEB, 2018c) gerektiği düşünüldüğünde, bu araştırmanın katılımcılarının yarısının BEP hazırladığı sonucuna ulaşılmıştır. BEP hazırlama konusunda öğretmenlerin yeterli olmadığı yönünde alanyazında çalışma bulunmakla birlikte (Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır, 2019), öğretmenlerin çoğunluğunun BEP hazırladığı yönünde de çalışma bulunmaktadır (Deniz ve Çoban, 2019). Bu araştırmada İngilizce öğretmenlerinin çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi konusunda çeşitli materyaller kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Materyal eksikliği ile ilgili herhangi bir sonuç elde edilmemiştir. Ancak kaynaştırma eğitiminde materyal eksikliği yaşandığına dair alanyazında çalışmalar bulunmaktadır (Demir ve Usta, 2019; Ergin, 2022; Yılmaz ve Kurt, 2018).

Araştırmada İngilizce öğretmenleri kaynaştırma eğitiminde öğrenciler arası ilişkilerde genel olarak sorun yaşanmadığını, ancak ortaya çıkan bazı sorunların çatışmalardan veya sosyalleşmeden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Kaynaştırma eğitiminin genel olarak öğrenciye katkısı yönünde; sorumluluk kazandırma, cesaretlendirme, kendine güven, sosyalleşme gibi öğretmen görüşleri bulunmakla birlikte pek katkısı olmadığını düşünen öğretmenler de bulunmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin akranlarla birlikte olması gerektiği ve bu konuda olumlu sonuçlar alındığı yönünde araştırma sonuçları mevcuttur (Demir ve Usta, 2019; Deniz ve Çoban, 2019; Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır, 2019). Kaynaştırma eğitiminde öğrencilerin sosyalleştiği farklı araştırmalarda da yer almaktadır (Devecioğlu ve diğerleri, 2022; Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır, 2019; Sakiz ve Woods, 2014; Yılmaz ve Kurt, 2018). Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin kendini ifade edememe veya akranları tarafından baskıya uğrama gibi sorunlar yaşadığını ortaya koyan araştırma sonuçları bulunmaktadır (Wolke ve diğerleri,

2002).

Araştırma katılımcılarının görüşlerinden hareketle, velilerin konuyla ilgili yeterince bilgi sahibi olmadığı ve ilgisiz oldukları yönündeki görüşler velilerin de bu konuda desteğe ihtiyacı olduklarını ortaya koymuştur. Demir ve Usta (2019) da çalışmalarında velilerin bilinçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Araştırma katılımcısı olan İngilizce öğretmenleri kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunları; sınıfların kalabalık olması, ailelerin uygulamayı anlamaması, müfredatın yoğun olması, öğretmenin yetersiz kalması, özel eğitim sınıfının istenmemesi, akran zorbalığı yaşanması ve çocukların duygusal olarak zarar görmesi olarak ifade etmektedirler. Okulun fiziki imkanlarının yetersizliği, öğretmenin yetersiz kalması, ailelerin ilgisiz olması veya uygulamayı anlamaması (Deniz ve Çoban, 2019; Demir ve Usta, 2019; Forlin, 2010; Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır, 2019; Yılmaz ve Kurt, 2018) farklı araştırmalarda da kaynaştırma eğitimi sorunları arasında belirtilmektedir.

Araştırmada İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri; normal öğrencilerin özel öğrencileri anlamalarını sağlayacak çalışmaların yapılması, öğretmen ve yönetici eğitimlerinin yapılması, velilerin bilinçlendirilmesi ve psikososyal destek sağlanması, incelemelerin titizlikle yapılması, veli iş birliğinin artırılması, okullarda BEP Birimi dışında takip sistemi kurulması, okullarda rehber öğretmen bulunması, öğrencilerin sınıflara eşit dağıtılması ve okullar ile rehabilitasyon merkezleri arasında iş birliği sağlanması biçimindedir. Gürgür ve Hasanoğlu Yazçayır'ın (2019) çalışmasında belirtilen okullarda uzman personel bulundurulması, öğretmenlere mesleki gelişim çalışmaları yapılması, ailelerle iletişim ve iş birliği çalışmalarının yapılması çözüm önerileri araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Öğretmenlere bilgilendirme eğitimleri yapılması gerektiği farklı çalışmalarda da belirtilen öneriler arasındadır (Avramidis ve Norwich, 2002; Oldfield, 2009).

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarından hareketle geliştirilen önerilere aşağıda maddeler halinde yer verilmiştir.

1. İngilizce öğretmenliği lisans programlarına kaynaştırma eğitime yönelik dersler konulabilir.
2. MEB tarafından kaynaştırma eğitime yönelik hizmet içi eğitim programları artırılabilir.

3. Sınıflara kaynaştırma öğrencisi yerleştirilirken mevcudu düşük olan sınıflara bu öğrenciler yerleştirilebilir. Bu sayede öğretmen bu öğrencilerle ilgilenmek için daha fazla zaman bulabilir.
4. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflardaki diğer öğrencilerin özel öğrenciler konusundaki duyarlılığının artırılmasına dönük rehberlik çalışmaları yapılabilir.
5. Kaynaştırma eğitimi alan çocuğu bulunan ailelerle okulda ve okul dışında iş birliğini geliştirecek çalışmalar yapılabilir, bu ailelerin bilinç düzeyi artırılabilir.

KAYNAKLAR

- Agran, M., Snow, K. ve Swaner, J. (1999). A survey of secondary level teachers' opinions on community-based instruction and inclusive education. *Journal of the Association for Persons with Severe Disabilities*, (24), 58-62.
- Ağaoğlu, A. ve Bavlı, B. (2023). Teaching english as a foreign language: technology integration in testing and assessment. *E-International Journal of Educational Research*, 14(1), 1-19. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1124944>
- Aküzüm, C. ve Akbulut, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (39), 74-91.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Kitabevi.
- Anılan, H. ve Kayacan, G. (2015). Sınıf öğretmenlerinin gözüyle kaynaştırma eğitimi gerçeği. *Bartın University Journal of Faculty of Education , USOS 2015- Özel Sayı*, 74-90.
- Avramidis, E. ve Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: A review of literature. *European Journal of Special Needs Education*, 17(2), 129-147.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2023). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (34. baskı). Pegem Akademi.
- Claud, N. (1994). Special education needs of second language students. F. Genesee (Ed.). *Educating second language children*. (s. 243-277). Cambridge University Press.
- Collier, V. P. ve Thomas, W. P. (1989). How quickly can immigrants become proficient in school English? *Journal of Educational Issues of Language Minority Students*, 5, 26-38.

- Çankaya, Ö. (2010). *İlköğretim 1. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Celepler Matbaacılık.
- Çulha, S. (2011). *Zihinsel yetersizliği olan ilköğretim kaynaştırma öğrencilerine yabancı dil öğretiminde eşzamanlı ipucuyla sunulan bireysel destek eğitiminin etkililiği* Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Demir, E. ve Usta, M. (2019). Kaynaştırma eğitimine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri: Karaman ilinde bir araştırma. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 80-98.
- Deniz, E. ve Çoban, A. (2019). Kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 734-761. <https://doi.org/10.17755/esosder.448379>
- Devocioğlu, G., Zorluoğlu, S. L. ve Doğru, M. (2022). Özel gereksinimli öğrencilere fen konularının eğitsel oyunla öğretilmesi hakkında fen bilimleri öğretmenlerinin görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 60-71. <https://doi.org/10.17556/erziefd.795465>
- Elverici, A. E. (2021). *Yabancı dil öğretmenlerinin farklı gelişim gösteren çocukların yabancı dil eğitimi üzerine görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Ergin, M. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri. *Turkish Studies-Education*, 17(1), 73-90. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.52149>
- Forlin, C. (2010). Developing and implementing quality inclusive education in Hong Kong: Implications for teacher education. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 10(3), 177-184.
- Friend, M. (2006). *Contemporary perspectives for school professionals*. Pearson Education.
- Gidlund, U. (2018). Teachers' attitudes towards including students with emotional and behavioural difficulties in mainstream school: A systematic research synthesis. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 17(2), 45-63.

- Gülyüz, B. (2014). *Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine karşı olan görüşlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Gülyüz, B. ve Özdemir, M. (2015). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 53-63.
- Gürgür, H. ve Hasanoğlu Yazçayır, G. (2019). Türkiye’de kaynaştırma eğitimine yönelik öğretmenlerin görüşlerine odaklanılmış lisansüstü eğitim tezlerinin sentezlenmesi: meta- etnografik bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 845-872.
- Kaya, İ. (2017). *Türkiye’deki ortaokullarda yabancı dil olarak İngilizce derslerinde kaynaştırma eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kniveton, B. H. (2004). A study of perceptions that significant others hold of the inclusion of children with difficulties in mainstream. *Educational Studies*, 30(3), 331-343.
- Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2005). Otistik bir çocuğun yabancı dil öğrenimine ilişkin örnek olay incelemesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 401-427.
- Krashen, S., ve Biber, D. (1998). *On course: Bilingual education’s success in California*. California Association for Bilingual Education.
- Milli Eğitim Bakanlığı-MEB. (2018a). *İngilizce dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://meb.ai/UUpEovw>
- Milli Eğitim Bakanlığı-MEB. (2018b). *Ortaöğretim İngilizce dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) öğretim programı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. <http://meb.ai/UFqJYcT>
- Milli Eğitim Bakanlığı-MEB. (2018c). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. <http://meb.ai/U2RBhxK>
- Milli Eğitim Bakanlığı-MEB. (2021). *İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesi*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, <http://meb.ai/moyGuk>
- Oldfield, J. L. R. (2009). *Attitudes towards an inclusion classroom: A qualitative metasynthesis study from 1997-2007*. Doctoral Dissertation, University of Phoenix, USA.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

- Patton, M. L. (2010). *Proposing empirical research: A guide to the fundamentals*. Pycszak Publishing.
- Ratleff, J. E. (1989). *Instructional strategies for cross-cultural students with special education needs*. Resources in Special Education.
- Sakiz, H. ve Woods, C. (2014). From thinking to practice: school staff views on disability inclusion in Turkey. *European Journal of Special Needs Education*, 29(2), 135-152.
- Scruggs, T. E. ve Mastropieri, M. A. (1996). Teacher perceptions of mainstreaming/inclusion 1958-1995: A research synthesis. *Exceptional Children*, 63(1), 59-74.
- Soodak, C. L., Poodell, D. M. ve Lehman, L. R. (1998). Teacher, student and school attributes as predictors of teachers' responses to inclusion. *The Journal of Special Education*, 31(4), 480-497.
- Smith, T., Polloway, E., Patton, J. ve Dowdy, C. (2006). *Teaching students with special needs in inclusive settings*. Allyn and Bacon.
- Snyder, R. F. (1999). Inclusion: A qualitative study of inservice general education teachers' attitudes and concerns. *Education*, (120), 173-182.
- Şahbaz, Ü. (2007). Normal öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına devam eden engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmelerinin engellilerin sosyal kabul düzeylerine etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, (26), 199-208.
- Şahbaz, Ü. (2008). Kaynaştırma hakkında doğru bildiğimiz yanlışlar. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, (18), 28-30.
- Şahbaz, Ü. ve Peker, S. (2008,). *Comparison of school counselors' views on inclusion in different cities*. 2nd International Conference on Special Education "Sharing Knowledge and Experience Around the World", June 18-21, Muğla: Turkey.
- Topçuoğlu, F., Topçuoğlu, S., Türk, M. ve Çalışkan, T. (2023). Kaynaştırma eğitiminde öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi: Anaokulu öğretmenleri üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(5), 602-613. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1221>
- Wolke, D., Woods, S., Bloomfield, L. ve Karstadt, L. (2002). The association between direct and relational bullying and behaviour problems among primary school children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41(8), 989- 1002.

- Wood, J. W. (2002). *Adapting instruction to accommodate students in inclusive settings* (4th ed.). Pearson Education.
- Van Reusen, A. K., Shosho, A. R. ve Bonker, K. S. (2000). High school teacher's attitudes toward inclusion. *High School Journal*, 84(2), 7-20.
- Vaughn, S., Schumm, J. S., Jallad, B., Slusher, J. ve Samuell, L. (1996). Teachers views of inclusion. *Learning Disabilities Research ve Practice*, (11), 96-106.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. ve Kurt, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri: Amasya ili örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(31), 633-642.
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.